

LUNDS
UNIVERSITET

Kommunicerad närhet

en sociologisk undersökning av intimitetsskapande i icke-monogama relationer

Författare: Rebecka Kvist

Kandidatuppsats: SOCK01, 15 hp

Sociologiska institutionen

Vårterminen 2014

Abstract

Författare: Rebecka Kvist

Titel: Kommunikerad närhet - en sociologisk undersökning av intimitetsskapande i icke-monogama relationer

Kandidatuppsats: SOCK01, 15 hp

Handledare: Magnus Ring

Sociologiska institutionen, vårterminen 2014

Med utgångspunkt i den monogaminorm som är så gott som allrådande i det moderna samhället är syftet med denna undersökning att ta reda på hur intimitet skapas i relationer som går bortom denna norm. Sex personer som har erfarenhet av icke-monogama relationer intervjuas för att synliggöra hur överenskommelser, förväntningar och gränsdragningar bidrar till skapande av närhet och intimitet. Dessa berättelser analyseras med hjälp av teorier om bland annat det moderna kärleksidealets framväxt och de svårigheter som kärleksrelationer möter i individualismens tid. Det är en gemensam och stundom motstridig bild av villkor och möjligheter som träder fram. Studiens resultat visar på att frihet, tillit och kommunikation utgör grunden för att skapa intimitet, medan överenskommelser och regler är av mindre betydelse. Gemensamma överenskommelser fyller dock viktiga funktioner för att skapa den trygghet som krävs för att tillit och intimitet ska uppstå.

Nyckelord: Icke-monogami, poly, intimitet, kärleksrelationer, relationskontrakt

Innehållsförteckning

1. Inledning	s. 1
1.1 Sociologisk relevans	s. 1
1.2 Syfte och problemformulering	s. 1
1.3 Polyamori, relationsanarki och andra begrepp	s. 2
1.4 Min förförståelse	s. 3
1.5 Tidigare forskning	s. 3
2. Teori	s. 6
2.1 Engels om monogamins ursprung	s. 6
2.2 Giddens om sammanflödande kärlek och den rena relationen	s. 7
2.3 Beck och Beck-Gernsheim om individualiseringsprocessen och centrifugala relationer	s. 8
2.4 Goffmans dramaturgiska perspektiv	s. 9
2.5 Några kritiska röster om ovan nämnda teorier	s. 9
3. Metod	s. 11
3.1 Metodval	s. 11
3.2 Genomförande	s. 11
3.3 Urval och kontakt med intervjupersonerna	s. 12
3.4 Etiska ställningstaganden	s. 13
3.5 Presentation av intervjupersonerna	s. 14
4. Analys	s. 15
4.1 ”Jaha, han har alltså en kuk och ni ligger med varandra, ni tycker dessutom om att spela brädspel” – om språkets inverkan på roller och förväntningar	s. 15
4.2 Du och jag och alla andra – om synen på olika sorters relationer	s. 17
4.3 Relationskontraktet: Explicita överenskommelser eller implicita förväntningar?	s. 18
4.4 ”Hon är inte min, jag är inte hennes. Vi har varandra, men på våra egna villkor” – om exklusivitet, gränser och kontraktsbrott	s. 20
4.5 Icke-monogami, en medelväg till frihet och trygghet?	s. 23
5. Slutsatser	s. 25
6. Diskussion	s. 27
7. Referenser	s. 29
Bilagor	

1. Inledning

Vad består det där kittet av som håller samman kärlekspar? Att älska varandra mest av alla. Att vara förälskade i bara varandra. Den sexuella attraktionen och sexlivet som inbegriper Dig och Mig och inga andra. Eller? Dessa beståndsdelar kännetecknar en viss typ av relation, den monogama. Men hur ser det ut i andra kärleksrelationer där kärleken, förälskelsen och de sexuella handlingarna inte med nödvändighet är förbehållna de två som ingår i relationen? Vilka ingredienser ingår i det kitt som håller ihop kärlekspar när parallella romantiska eller sexuella relationer tillåts samexistera? I denna uppsats ska jag ta reda på hur intimitet görs i icke-monogama relationer.

1.1 Sociologisk relevans

Kärleksrelationer är ett ypperligt område att studera inom sociologins ramar. Sociologin erbjuder möjligheten att förklara och skapa förståelse för relationen mellan människa och samhälle. Kärlek, som ofta uppfattas som abstrakt, är tvärtom något som vetenskapen inte varit främmande för att dissekera och lägga under lupp. Utgångspunkten för denna uppsats är monogaminormen, en norm som liksom alla andra normer existerar på strukturell nivå och samtidigt reproduceras av individer. Normer är ett exempel på hur samhälle och människa länkas samman. Av denna anledning finner jag det motiverat att undersöka fenomenet icke-monogami med hjälp av en sociologisk ansats.

1.2 Syfte och problemformulering

En norm brukar förklaras som ett oskrivet regelverk, något som syftar till att göra vår värld begriplig för oss. Normer kan också underlätta för oss i vardagen när vi ska handla i främmande eller ovana situationer. Du som läser har vid det här laget förstått att jag utgår från att det finns en monogam norm. Den sortens norm fyller andra funktioner än den som lär oss att vänta på vår tur när vi står i kö i mataffären. Monogaminormen delar upp människor i två läger: De som följer normen och de som bryter mot den. För de som följer normen är den en trygghet, något att utgå från och förhålla sig till. För normbrytare däremot verkar den begränsande (genom att dessa utsätts för sanktioner) eller uteslutande (genom att dessa osynliggörs). Att inte ha några på förhand givna riktlinjer att falla tillbaka på kan antingen skapa känslor av vilshenhet eller också ses som en möjlighet att själv dra upp ramarna för sitt liv – eller som en blandning av båda.

I den här uppsatsen undersöks konstruktionen av *relationskontrakt* i icke-monogama relationer. Relationskontrakt är det samlingsnamn jag använder för de riktlinjer och gränsdragningar som de inbördes parterna kommit överens om. Vilka handlingar är tillåtna, förbjudna och förväntade? Genom att studera relationskontrakt och villkor för relationens fortgående, är syftet att ta reda på

hur intimitet skapas i sexuella kärleksrelationer där varken romantiska känslor eller sexuella handlingar är något exklusivt för relationen. I anslutning till mitt syfte har jag formulerat följande forskningsfråga:

Hur bidrar överenskommelser om frihet och gränser till skapandet av intimitet i icke-monogama relationer?

Denna fråga ska jag besvara med hjälp av teorier och en intervjustudie med sex personer som har erfarenhet av att leva i icke-monogama relationer. En konkret redogörelse för undersökningens genomförande kommer i metodavsnittet på sidan 11. Dessförinnan vill jag göra nedslag i relevanta begrepp, min förförståelse, forskningsfältet och några teoretiska förklaringsmodeller.

1.3 Polyamori, relationsanarki och andra begrepp

Så här i inledningen vill jag börja med att förklara några centrala begrepp som förekommer i uppsatsen. Dessa definitioner baseras på de som *Riksförbundet för sexuell upplysning* (RFSU) formulerat på sin hemsida.

Intergender – Person med en könsidentitet som är mellan eller bortom den traditionella binären kvinna-man (RFSU ”Sex-ABC” 2009).

Könsidentitet – Den självupplevda uppfattningen av ens könstillhörighet (RFSU ”Sex-ABC” 2009).

Monogami – Betyder egentligen engifte eller äktenskap mellan två personer, men används också om kärleksrelationer mellan ogifta personer. Utgångspunkten är att relationen består av två personer (RFSU ”Sex-ABC” 2009).

Otrohet – Det finns ingen enhetlig förklaring på vilka handlingar som kan betecknas som otrohet. En beskrivning är när en part i en relation gör ett kontraktsbrott mot de gemensamma överenskommelserna (RFSU ”Otrohet” 2009).

Polyamori – Förmågan att bli förälskad i flera personer samtidigt. Personer med denna förmåga kallas *polyamorösa* (RFSU ”Poly – en introduktion” 2010).

Polygami – Betyder egentligen månggifte eller äktenskap mellan fler än två personer, men används också om kärlekskonstellationer mellan ogifta personer. Det används även av personer som har samtida parallella relationer, men där dennes olika partners inte har någon relation sinsemellan. Polyrelationer kan vara både öppna och stängda (RFSU ”Poly – en introduktion” 2010).

Relationsanarki – En inställning till relationer där etiketter och gränsdragningar undviks (RFSU ”Poly – en introduktion” 2010).

Öppna relationer – En relationsform där sexuella och/eller romantiska handlingar är tillåtna utanför relationen (RFSU ”Poly – en introduktion” 2010).

Ovanstående förklaringar utgör alltså grunden för min användning av begreppen. Tilläggas bör dock att tolkning och användning kan varieras mellan de intervjupersoner jag ska tala med. Definitioner som skiljer sig från mina kommer i så fall förklaras i den löpande texten.

1.4 Min förförståelse

Innan jag går vidare till att placera min uppsats i ett specifikt forskningsfält vill jag för transparensens skull säga något kort om min förförståelse av ämnet. Jag har egna erfarenheter av såväl monogama som icke-monogama-relationer. Att jag redan är insatt i mitt forskningsämne kan påverka de tolkningar jag gör av empirin, samtidigt kan det öka min förståelse för informanterna och det material jag ska bearbeta. I mitt metodavsnitt ska jag fördjupa mig i både forskarens inverkan på materialet och hur dennes möjlighet att sätta sig in i forskningssubjektets situation kan vara till gagn för kunskapsproduktionen. Mer om detta i metodavsnittet med början på sidan 11.

1.5 Tidigare forskning

Nedan presenteras ett urval av akademisk litteratur och tidigare forskning som gjorts på det område som min uppsats behandlar. Syftet med detta är att placera min undersökning i ett forskningsfält samt undersöka vilka kunskapsluckor som finns och hur min uppsats kan bidra till att fylla dessa. De texter som tas upp har jag funnit genom att söka på nyckelorden ”monogamy”, ”polygamy” och ”open relationships” i databaserna *LUBsearch* och *Libris*.

En första studie jag vill ta upp är den Victoria Robinson (1997) presenterar i artikeln *My baby just cares for me: Feminism, heterosexuality and non-monogamy*. Robinson, som är feministisk teoretiker och sociolog, undersöker monogami i heterosexuella relationer och gör en intressant koppling till kapitalism: ”It [monogamy, min anm.] privileges the interests of both men and capitalism, operating as it does through the mechanisms of exclusivity, possessiveness and jealousy, all filtered through rose-tinted lens of romance” (1997:144). Utifrån en feministisk förståelse av sexuell exklusivitet som en form av (manligt) ägande (av kvinnor) för Robinson ett resonemang om icke-monogamin som en potentiell väg till kvinnors ökade frihet, eftersom multipla intima partners innebär att det inte finns en enskild man med ensam förfoganderätt över en kvinna. En återkommande aspekt som tas upp i artikeln i direkt samband med exklusivitet och ägande är svartsjuka. Ani Ritchie, docent i media, kultur och produktion, och Meg Barker, docent i psykologi, (2006) har också läst Robinson och sammanfattar hennes diskussion som: ”Jealousy is constructed

as the 'natural' response to any threat to this relationship, and relationships outside this partnerships are categorized as 'infidelities', leading inevitably to break-up" (2006:587).

Vidare skriver Ritchie och Barker i artikeln "*There aren't words for what we do or how we feel so we have to make them up*": *Constructing polyamorous languages in a culture of compulsory monogamy* om hur språket är monogamt kodat och därför verkar begränsande för personer som praktiserar icke-monogama relationer. Studien undersöker hur polyamorösa personer utvecklar nya språk för identitet, relationer och känslor (2006:585). Att undersöka språkets roll motiveras med att ordval och definitioner påverkar förståelsen av det sociala fenomen som språket betecknar.

Ett exempel på det ovan nämnda är huruvida polyamori ska betraktas som en sexuell orientering, något som Ann Tweedy (2010), professor i juridik, skriver om i artikeln *Sexual orientation as a holistic concept: An examination of whether polyamory should be considered a sexual orientation*. Tweedy menar att det visserligen finns anledning att definiera polyamori som en sexuell orientering för att möjliggöra en inkludering i anti-diskrimineringslagar. Samtidigt anser hon att "adding polyamori to the definition of sexual orientation could increase the perception that sexual orientation is a chosen or ideological matter" och att en inkludering därför skulle vara till skada för redan skyddade identiteter (2010:1512). Jag vill dock ifrågasätta varför Tweedy ser polyamori som något självvalt. En utförligare diskussion av detta återfinns i uppsatsens sista del med start på sidan 27.

Ytterligare en text av relevans som jag vill lyfta är familje- och relationssociologen Lynn Jamiesons (2004) kapitel "Intimacy, negotiated non-monogamy and the limits of the couple", i *The State of Affairs* (Duncombe (red), Harrison, Allan & Marsden). Jamieson skriver att icke-monogama relationer ofta läses som ett sätt att distansera sig från och inte som en variation på traditionella parrelationer. Detta trots att: "Examples of non-monogamous couples seeking recognition as 'couples' and sometimes as 'family' are found in the research literature at least as often as those wishing to distance themselves from 'being a couple' (2004:35).

Det går inte att skriva om sexualitet utan att nämna den franske sociologen och idéhistorikern Michel Foucault (2002 [1976]) och hans verk *Sexualitetens historia*, i vilken han redogör för framväxten av sexualitetsbegreppet. Det andra av de tre band som verket utgörs av, *Njutningarnas bruk*, behandlar den moderna sexualmoralen med rötter i antiken. Denna moral sammanfattas som en *föredömlig avhållsamhet* och *sexuell renlevnad* (se bl a 2002:21-25). Förmågan att styra sina begär och att inte falla för frestelser var egenskaper som värderades högt under antiken – men inte för renlevnadens skull, utan för att träning i självbehärskningen sågs som vägen till att uppnå frihet (2002:73-88). Både män och kvinnor förväntades ägna sig åt självbehärskning, men på olika sätt. Foucault beskriver detta som *en manlig måttlighet* kontra *en kvinnlig dygd*.

För att runda av detta avsnitt vill jag nämna Jessica Mjöbergs (2011) avhandling *Innerlighetens tid - En sociologisk undersökning av intimitet och senmodernitet*, som varit till stor inspiration i sökandet efter teorier om intimitet. Dessa presenteras härnäst.

2. Teori

I följande avsnitt presenteras de teorier som används för att analysera empirin från intervjustudien. Teorierna är sociologiska förklaringsmodeller av hur kärleksrelationer och intimitet kan förstås som begrepp och fenomen. Jag kommer bland annat ta upp övergången till ett modernt kärleksideal och hur trygghet och frihet kan förstås utifrån individualiseringsprocesser, men först krävs en introduktion till hur monogamins ursprung kan förstås.

2.1 Engels om monogamins ursprung

Ett av de mer refererade verken när det kommer till monogami är sociologen Friedrich Engels (2008 [1884]) klassiker *Familjens, privategendomens och statens ursprung*.

Engels tar sin utgångspunkt i etnologen och antropologen Lewis H. Morgans forskning om de förhistoriska kulturstadiernas tre huvudepoker: vildhet, barbari och civilisation. Både Morgan och Engels sällade sig till den materialistiska historieuppfattningen, vilken i stora drag menar att historien avgörs av produktion och reproduktion (2008:13).

Innan intima relationer och familjekonstellationer inrättades, under den era som betecknades som barbariet, levde människor i mindre stammar där det sexuella umgänget var helt oreglerat. Den första reglerade äktenskapsliknande umgängesformen var gruppäktenskapet, vilken var formad så att alla kvinnor i en grupp betraktades som gifta med alla män i en annan grupp och vice versa. De barn som föddes i dessa ”äktenskap” ansågs tillhöra modern, eftersom fadern alltid var okänd. Detta sätt att räkna släkten kallar Engels för *moderslinjen*. Efterhand infördes regleringar i dessa gruppäktenskap, till en början för att begränsa inavel mellan föräldrar-barn respektive mellan syskon. Med ökade restriktioner blev det svårt att överhuvudtaget ordna gruppäktenskap och en ny relationsform tog vid: parningsäktenskapet (2008:41-47). Detta bestod av en man och en kvinna och påminner om dagens heteromonogama relationer.

Samtidigt som samhället övergick från gruppfamiljer till parfamiljer började det bli allt vanligare med privatägda hjordar. Eftersom mannen sedan tidigare haft till uppgift att skaffa föda tillföll ägandet av boskapen honom. Vid denna tidpunkt infördes slaveriet och eftersom slavar användes för att bruka mark och sköta djur ställdes även dessa under de vita männens förfogande (2008:57-59). Vid ett parningsäktenskaps upplösande följde således boskapen och slavarerna, egendomen, med mannen medan barnen följde med kvinnan. Då släktskapet ännu gick utefter moderslinjen kunde barnen inte arva sin fader. I en ansats att behålla den numera införda privategendomen inom familjen kom *fadersrätten* att ersätta moderslinjen. Engels skriver: ”Monogamin var den första familjeform, som inte grundade sig på naturliga utan på ekonomiska betingelser” (2008:68).

Övergången från moderslinjen till fadersrätten kommenterar Engels som ”det kvinnliga könets världshistoriska nederlag” (2008:57-61). Eftersom det fortfarande inte var möjligt att säkerställa att en kvinnas man var biologisk far till hennes barn hårdnade kravet på hennes sexuella trohet, hennes monogami. Hans däremot, ställdes det inte samma krav på (2008:62). Denna nya koppling mellan äktenskap och ekonomi bidrog visserligen till att gifta kvinnor garanterades försörjning, men ledde samtidigt till att ett nytt maktförhållande etablerades: Kvinnor blev ekonomiskt beroende av män. Männen ägde boskap, slavar och produktionsmedel – och på sätt och vis även kvinnorna samt, genom kravet på kvinnlig trohet, deras sexualitet.

2.2 Giddens om sammanflödande kärlek och den rena relationen

I min intervjustudie förekommer inga gifta par. Detta beror bland annat på att mitt fokus ligger på själva kärleksrelationerna och inte på äktenskapet som institution. Jämfört med tidigare generationer har äktenskapet dessutom tappat i popularitet, till förmån för andra samlevnadsformer. Denna förändring är något som sociologen Anthony Giddens (1995) skriver om i *Intimitetens omvandling – Sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället*. Jag vill särskilt ta upp kapitlet ”Kärlek, trohet och den rena relationen”.

Under 1700- och 1800-talet dominerade ett annat kärleksideal än dagens. Detta utgick från den romantiska idén om att finna ”den enda” och att ”vara tillsammans för evigt”, något som till stor del byggde på föreställningen om att människor är ”halva” och att de först efter att ha hittat sin kompletterande halva kan bilda en fullständig enhet (1995:60). Denna föreställning underbyggdes i sin tur av de begränsade livsvillkor som kvinnor historiskt sett haft, då de varit beroende av att ingå äktenskap för att klara sig ekonomiskt. Därmed blev kvinnor särskilt utsatta för det romantiska idealet och lärde sig nära en dröm om att finna den man som kunde göra dem fria. Detta var ett effektivt sätt att upprätthålla könsmaktsordningen (1995:57). Det är därför inte svårt att förstå att det var först när kvinnors frihet ökade, bland annat ifråga om sexuell emancipation, ökade utbildningsmöjligheter och intåg på arbetsmarknaden, som en attitydförändring ifråga om kärleksrelationer var möjlig. Något som spelade en alldeles avgörande roll var införandet av preventivmedel. Dessa möjliggjorde för första gången en sexualitet utan reproduktion (1995:31-32).

Det romantiska kärleksidealet övergavs till förmån för vad Giddens kallar *sammanflödande kärlek*, grunden för *rena relationer*. Sammanflödande kärlek, skriver Giddens, ”utvecklas [...] endast i den mån som intimiteten utvecklas, endast i den utsträckning som parterna är beredda att avslöja behov och intressen och visa sin sårbarhet för den andra” (1995:61). Till skillnad från den romantiska kärleken, som bygger på skeva maktförhållanden mellan könen, är jämlikhet och demokrati förutsättningar för den sammanflödande kärleken. Den traditionella mansrollen med

känslomässigt avståndstagande är inte önskvärd när förmågan att visa sig sårbar är en förutsättning för intimitet och kärlek, menar Giddens. I den sammanflödande kärleken lämnas idén om att finna en speciell person, för att istället utforma en speciell relation. En annan skillnad från romantiken är att nu inbegrips andra relationer än heterosexuella. Vidare krävs inte heller monogami för att relationen ska fortgå. ”Det sammanhållande kittet i den rena relationen”, skriver Giddens, ”är båda parter godtagande, 'tills vidare', av att relationen är värd att upprätthålla så länge var och en får ut tillräckligt mycket av den” (1995:61-62).

Sammanfattningsvis är det detta, tillsammans med den tillit som uppstår när båda parter öppnar sig för varandra, som skapar intimitet i rena relationer. Eftersom monogami inte är nödvändig för detta intimitetsskapande finner jag denna modell lämplig att relatera mitt material till.

2.3 Beck och Beck-Gernsheim om individualiseringsprocessen och centrifugala relationer

Liksom Giddens behandlar Beck och Beck-Gernsheim (1995) i sin bok *The Normal Chaos of Love* moderna former av kärleksrelationer. Författarna ser hur äktenskapet och kärnfamiljsidealet överges och ställer sig undrande till vilka processer som lagt grunden till denna utveckling. Svaret de finner är den ökade *individualiseringen* (1995:4). Det traditionella äktenskapet bygger på modellen av mannen som försörjer familjen och kvinnan som fostrar barnen och sköter hushållet. (Här måste tilläggas att detta ideal utgår från den borgerliga familjen. I lägre samhällsskikt räckte inte en lön, vilket gjorde att kvinnorna ofta arbetade utanför hemmet samtidigt som de förväntades fortsätta sköta hushållsarbetet). I takt med att könsrollerna började kritiseras och kraven på jämställdhet ökade förlorade äktenskapet i ställning, skriver Beck och Beck-Gernsheim. Även om individualiseringen bidragit till att både kvinnor och män slipper ifrån de på förhand givna könsrollerna, har detta gjort radikal skillnad för i första hand kvinnors liv och handlingsutrymme.

Det nya idealet föreskriver att sätta sig själv i första hand, skriver Beck och Beck-Gernsheim. Detta kräver en egen ekonomisk autonomi, vilket kvinnor historiskt sett saknat (1995:61-66). I den moderna relationen finns nu för första gången två lönearbetande individualister. Villkoren har aldrig varit mer jämna. Men med nya former av kärleksrelationer och familjekonstellationer upptår nya frågor och problem. Är det möjligt att förena kärleken i tvåsamheten med friheten i individualismen? Beck och Beck-Gernsheim menar att detta inte behöver vara en motsättning. Tvärtom är tryggheten och kärleken en förutsättning för att vi ska kunna ägna oss åt självförverkligande. Beck och Beck-Gernsheim använder sig av begreppet *centrifugala relationer* när de beskriver hur individer utgår från och återvänder till kärleksrelationen för att hämta kraft och energi ur dess trygghet för att våga och orka ägna sig åt sina individuella projekt (1995:6). För även om föreställningen om evig kärlek har naggats i kanten kvarstår idealet om att leva tillsammans

med någon (1995:45).

Beck och Beck-Gernsheim stödjer också min tes om att uppbrottet med det traditionella äktenskapet skapar både nya behov av och ger nya möjligheter att forma sina egna regler. Under rubriken *Talking it through: love as homework* skriver de om hur ”öppenhet” och ”ärlighet” blivit modeord inom parterapi och i självhjälpsböckerna sedan 1960-talet (1995:92). Men när de kommer fram till rubriken *My business, your business: a preference for contracts* förklarar de relationskontrakt inte i första hand till för att underlätta det gemensamma livet, utan istället till för att skydda ”mig” i förhållande till ”oss” (1995:97). Detta kan låta cyniskt och frågan är om det alls är värt att ingå kärleksrelationer om den enskilde måste ”skyddas” från viet. Detta kan dock förstås i ljuset av diskussionen om den individuella friheten kontra den tvåsamma tryggheten.

2.4 Goffmans dramaturgiska perspektiv

Nu tar vi ett till synes stort steg bort från ovanstående teorier om kärlek och relationer. I detta stycke vill jag lyfta fram hur olika arenor, privata respektive offentliga, bidrar till att individer intar olika roller. Jag menar att teorier om roller kan öka förståelsen för hur intima relationer upprättas. Låt mig förklara detta närmare.

Det dramaturgiska perspektivet är en teori formulerad av sociologen Erving Goffmans (1959). Denna återfinns i klassikern *Jaget och maskerna – en studie i vardagslivets dramatik*, där Goffman gör en liknelse av det sociala livet vid en teaterscen. I förståelsen av mänskligt handlande utgår han från att individer ständigt, mer eller mindre medvetet, ingår i och spelar olika roller (1959:25-28). Den sociala arenan där dessa roller agerar benämner Goffman som *den främre regionen*. Det är här individen spelar upp repertoaren som förälder, kärlekspartner, konsument, yrkesarbetande eller vilken roll som än är aktuell. Efter framförandet återvänder individen till kulisserna, *den bakre regionen*, för att återhämta sig och förbereda nästa uppträdande. Det är här vi kan vara oss själva, menar Goffman, och därför är det mycket noga att inte släppa in publiken bakom ridån. Genom att dra en linje mellan den bakre och den främre regionen skapas ett särskiljande mellan privat och offentligt. Det är i den bakre regionen, den privata, som intimitet skapas och dit får endast *teammedlemmar* tillträde (1959:97-125). Goffman förklarar teamet som ett hemligt sällskap som tillsammans ser till att rollframträdanden på den främre regionen uppfattas som trovärdiga av publiken (1959:95). Översatt till min studie tolkar jag teamet som den eller de kärleksrelationer som intervjupersonerna ingår i.

2.5 Några kritiska röster om ovan nämnda teorier

Innan jag går vidare till att motivera metodvalet för uppsatsen, vill jag ta upp lite av den kritik som

förts mot ovan nämnda teorier samt lyfta fram alternativa sätt att betrakta nära relationer. Ett sådant bidrag kommer från sociologerna Sasha Roseneil och Shelley Budgeon (2004). I artikeln *Cultures of Intimacy and Care Beyond 'the Family': Personal Life and Social Change in the Early 21st Century* skriver Rosneil och Budgeon om hur sociologin måste tänka bortanför den heteronormativa kärnfamiljen i studiet av intimitet och kärlek. Bland annat menar de att vänskapens funktion osynliggörs. De talar om hur självvalda familjer och nätverk av såväl tidigare som nuvarande älskare och älskade också är områden där intimitet och omsorg skapas: "Friends become lovers, lovers become friends, and many have multiple sexual partners of varying degrees of commitment (and none). Moreover, an individual's 'significant other' may not be someone with whom she or he has a sexual relationship" (2004:138). I den studie som föreligger artikeln undersöks hur några personer skapar intimitet utanför den normativa kärnfamiljen. En viktig insikt som görs av Roseneil och Budgeon är hur sexuella relationer flyttas åt sidan till förmån för nära vänskapsrelationer.

En annan teoretiker som kritiserat bland annat Giddens är Jamieson, som tidigare nämndes i samband med forskningsfältets avgränsning. I sitt bidrag till antologin *Families in society – Boundaries and relationships* (2005) skriver Jamieson att gränser och exklusivitet inte är nödvändiga för att skapa intimitet, utan att en känsla av intimitet kan uppstå av att dela historia, gemensamt äga något eller tillsammans arbeta med ett projekt (2005:199-200). Hon kritiserar Giddens teori om rena relationer genom att lyfta fram att "research (...) indicates that relatively few relationships are exclusively founded on self-disclosing intimacy" (2005:202).

En annan kritik jag själv vill rikta mot Giddens är hans förklaring av rena relationer som demokratiska, jämlika och fria från påverkan av samhällets strukturer och normer. Detta menar jag inte är möjligt. Den rådande könsmaksordningen, det vill säga den samhällsstruktur i vilken män och kvinnor särskiljs samt män värderas högre (se bl a Hirdman 2001:27-35), försvinner inte bara för att de inbördes parterna i relationen anser sig vara jämställda. Jag vill även passa på att kritisera den heteronormativitet och det stora fokus på medelklassen och borgerligheten som funnits i majoriteten av de sociologiska texter jag läst om intimitet och relationer.

3. Metod

Med teorierna i ryggen är det nu dags att rikta uppmärksamheten mot empirin. I detta avsnitt motiverar jag metodvalet, beskriver studiens tillvägagångssätt samt reflekterar över några etiska aspekterna. Som en avslutande del presenteras intervjupersonerna, vilket också blir ingången till analysen som påbörjas i nästa avsnitt.

3.1 Metodval

Eftersom mitt fokus ligger på levda erfarenheter av icke-monogama relationer beslöt jag mig tidigt för att göra djupintervjuer. Emellertid är jag föga imponerad av strukturerade intervjuer då jag upplever dem som alltför inrutade och strikta för att få igång ett flytande och naturligt samtal. Det sistnämnda är visserligen inte fullt ut möjligt oavsett metodval, eftersom intervjusituationen är konstlad. I min ansats att komma runt detta så gått det gick, valde jag därför att utforma intervjuerna som ett narrativ, något som bland annat beskrivs av Howard S. Becker (2008) i *Tricks of the Trade*. Han skriver: ”I narrativa typer av analys inriktar man sig på att hitta berättelser som förklarar vad Det är ('Det' kan vara vad som helst som vi vill förstå och förklara) och hur det blev på det sättet” (2008:68). Omskrivet till mitt område betecknar ”Det” de olika former som intimitet tagit sig uttryck i mina informanternas relationer. En fördel med narrativa intervjuer är att de lämnar stort utrymme för mina intervjupersoner att redogöra för sina erfarenheter, vilket dels är till gagn för mitt materialinsamlande, men framför allt har syftet att intervjupersonerna ska få berätta i egen takt.

En svaghet med kvalitativ metod är att resultatet av analysen saknar generaliserbarhet och därför inte kan kräva anspråk på att vara representativt för andra än de intervjupersoner som deltagit i studien. Detta är dock inte heller mitt syfte. Intervjupersonernas berättelser formar en gemensam och motstridig större berättelse som säger något om hur intimitet *kan* skapas. Med ett annat ord uttryckt kallas denna större berättelse för *diskurs*, vilket är ”ett bestämt sätt att tala om och förstå världen” (Winther Jørgensen & Philips 2000:7). En av de gemensamma utgångspunkterna för diskursiva analysmetoder är att kunskap och sanning inte är objektivt utan är något som det ständigt råder strider om (2000:31). Härnäst ska jag redogöra för studiens genomförande.

3.2 Genomförande

I min undersökning ingår sex personer med erfarenhet av icke-monogama relationer. Fyra intervjuer är gjorda ansikte mot ansikte och två utgörs av svar i mailform. De två mailintervjuerna beror på att informanterna bor i Storbritannien och att jag därför saknade möjlighet att träffa dem. Dessa har en relation med varandra och att det är denna som behandlas i mailen. Frågorna har besvarats var för

sig, men det är möjligt att svaren har påverkats av varandra. På flera punkter sammanfaller följaktligen också de bådars berättelser, men detta kan av förklarliga skäl bero på att de talar om samma relation och har liknande uppfattningar av densamma. Detta kan till och med ses som en fördel: Två liknande beskrivningar bäddar för större sannolikhet att intimitetsskapandet faktiskt ser ut som det uppges eller åtminstone att de båda parterna har en liknande uppfattning om vad de betecknar som intimitet.

De fyra muntliga intervjuerna utfördes i lugn miljö där vi kunde tala ostört. Två gjordes i en avskild del av ett kafé och två hemma hos respektive informant. Tiden för intervjuerna varierade mellan 20 minuter och en timme. Samtliga gav mig tillåtelse att spela in samtalen. Dessa inspelningar har sedan transkriberats och är det underlag som tillsammans med mailsvaren ligger till grund för min analys.

Alla sex intervjuer inleddes med att jag bad informanten att berätta om en icke-monogam relation som denne har eller har haft. Tanken med detta var att exemplifieringar och konkreta händelser skulle bilda en referensram som vi kunde luta oss tillbaka mot när mer specifika ämnen avhandlades. En annan poäng med detta var att undvika att intervjupersonerna skulle tala allt för teoretiskt och ideologiskt när det är de faktiska, självupplevda erfarenheterna jag söker.

Intervjuerna var som tidigare nämnts tänkta att vara av det narrativa slaget. För säkerhets skull hade jag vid intervjutillfällena ändå med mig en ”fusklapp” (jag vill knappt kalla det en intervjuguide eftersom den till största del består av nyckelord). Denna förhöll jag mig mycket fritt till och dess enda syfte var att intervjuerna inte skulle sticka iväg på alltför avlägsna sidospår. Samma fusklapp utvecklades till en mer traditionell semi-strukturerad intervjuguide till mailintervjuerna. Även om jag finner den formen av intervjuguides begränsande var detta den möjlighet jag hade om jag ville inkludera de två personerna som jag inte kunde träffa. Båda intervjuguiderna finns bland bilagorna sist i denna uppsats, se *Bilaga 1* respektive *Bilaga 2*.

För att analysera mitt material gör jag en komparativ närläsning. Läsningen är komparativ eftersom jag ställer upp de olika utsagorna mot varandra och jämför likheter och skillnader dem emellan. Genom att låta dessa utsagor ”tala med varandra” är mitt mål att finna en fördjupad och nyanserad diskurs av hur informanterna skapar intimitet utifrån relationskontrakt.

3.3 Urval och kontakt

Jag betraktar icke-monogami som ett paraplybegrepp. Urvalet av intervjupersoner grundades på att jag ville ha så stor bredd som möjligt vad gäller relationsformer. Bland mina informanter finns därför relationsanarkister, polyamorösa samt ickedefinierade med erfarenheter av relationer i varierande grad av öppenhet, multipla stadigvarande relationer och relationer där det både funnits

en primärpartner och flera tillfälliga kontakter eller kortare relationer. Flera av intervjupersonerna har dessutom erfarenheter av både icke-monogama och monogama relationer vilket öppnar upp för möjligheten att jämföra relationsformerna emellan.

För att komma i kontakt med informanterna har jag frågat runt i min egen bekantskapskrets efter ”någon som känner någon” som kan tänka sig att bli intervjuad. Risken med att intervjua personer som jag har viss anknytning till är att informanternas eventuella kännedom om mig och mina förkunskaper kan påverka öppenheten i deras svar. Emellertid har jag varit noga med att inte välja ut personer som jag umgåtts med privat. Några har jag träffat ett par enstaka gånger och andra har jag inte träffat alls före intervjutillfället. Jag kan samtidigt se en fördel med att jag för vissa inte varit helt främmande, eftersom detta kan bidra till att skapa det förtroende som krävs för att tala ärligt och öppet. De positiva aspekterna av igenkänning hos forskaren är något som genusvetaren och sociologen Diana Mulinari (2005) skriver om i antologin *Att utmana vetandets gränser*. Mulinari tar bland annat upp att detta kan underlätta forskarens tillträde till både fältet och intervjupersonerna (2005:120). Också den numera klassikerförklarade sociologen Max Weber menade på sin tid att forskaren endast kan förstå sina intervjupersoners handlingar om denne har förmågan att se världen ur informanternas ögon. För att kunna göra detta krävs att forskaren befinner sig ”roughly on the same normative and moral wavelength as the actor” (Parkin 2004:22-23).

3.4 Etiska ställningstaganden

Som jag tidigare nämnt vill jag låta mina respondenter styra intervjun genom att jag själv intar en lyssnarroll. Detta har två anledningar. Dels måste jag vara medveten om att det är personliga erfarenheter om informanternas kärleksliv jag ber om tillgång till, vilket kan vara känsligt, dels vill jag ge informanterna en känsla av kontroll över situationen. Jag vill undvika att inkräkta på informanternas privata sfär genom att låta dem själva få bestämma vad de vill ta upp. Detta är också anledningen till den narrativa intervjuformen; en intervjuform som i högre utsträckning byggt på en modell av frågor och svar medför risken att intervjupersonerna svarar av bara farten och sedan ångrar sig.

Vidare har jag följt *Vetenskapsrådets* rekommendationer om god forskningssed (Vetenskapsrådet 2011). Jag har informerat intervjupersonerna om uppsatsens syfte och upplägg, bett om lov att spela in intervjun och förklarat att inspelningen bara kommer höras av mig. Jag har även erbjudit intervjupersonerna att ta del av transkriberingarna för att korrigera eventuella missförstånd.

3.5 Presentation av intervjupersonerna

Här följer en presentation av intervjupersonerna. Av hänsyn till informanternas privatliv har samtliga namn anonymiserats. De namn som förekommer i min analys, både vad gäller intervjupersoner och deras partners, är således fingerade.

Den första personen jag intervjuade var den 22-årige *Markus*. Markus definierar sig som man och benämner sig varken som polyamorös eller relationsanarkist. Sina relationer kallar han för öppna relationer. I intervjun talar han främst om en sådan nyligen avslutad relation.

Intervjuperson nummer två är den 25-årige *Felix* som definierar sig som man och relationsanarkist. För första gången efter flera år av polygama relationer är han nu i en monogam relation. Det är dels denna, dels den senast avslutade öppna relationen som intervjun fokuserar på.

Den tredje intervjupersonen är 25-åriga *Johanna* som definierar sig som en polyamorös kvinna. Hon betraktar polyamori som en sexuell orientering och kallar sina relationer för polyrelationer. Vid tillfället för intervjun befinner sig Johanna i likhet med Felix i en monogam relation efter flera år av icke-monogama relationer. Den aktuella relationen inleddes samtidigt som informanten hade en långvarig polyrelation som nu är avslutad. Det är främst dessa två relationer som är föremål för intervjun.

Eddie, den fjärde informanten definierar sig som intergender. Hen är 22 år och ser sig som polyamorös. För närvarande har Eddie två parallella relationer, varav den ena är av sambokaraktär. Intervjun rör båda dessa relationer.

Intervjuperson nummer fem är den 23-årige *Isak* som definierar sig som man. Han har haft flera icke-monogama relationer och är för tillfället i en öppen relation med den sjätte intervjupersonen, Tracy. Parallellt med denna har Isak ytterligare en relation med en person som han träffar 2-3 gånger per år. Det är främst relationen med Tracy som intervjun handlar om.

Den sjätte och sista intervjupersonen är *Tracy*, 26 år, som definierar sig som kvinna. Hon har haft flera monogama relationer, varav den längsta varade i tre år. Efter dessa hade Tracy vad hon kallar ”multipla oseriösa flingar” innan hon inledde en relation med Isak. Tracy definierar relationen, men inte sig själv, som polyamorös. Det är i huvudsak relationen med Isak som avhandlas. Tracy är engelskspråkig och jag kommer behålla hennes citat som hon formulerat dem. Detta gör visserligen att språket i analysen blir mindre enhetligt, men jag finner det betydligt viktigare att undvika omtolkning.

4. Analys

Med teorierna i ryggen har vi nu kommit fram till uppsatsens empiriska del. I detta avsnitt presenteras resultat, analys och slutsatser av de sex djupintervjuer som utförts. Analysen ges under ett antal rubriker som både relaterar till återkommande teman i intervjuerna och till de ovan presenterade teorierna. Dessa rubriker behandlar benämningar och rollförväntningar, olika typer av relationer, kommunikation och relationskontrakt, gränser och kontraktsbrott samt frihet och trygghet. Efter analysen följer en sammanfattning av mina huvudsakliga slutsatser.

4.1 ”Jaha, han har alltså en kuk och ni ligger med varandra, ni tycker dessutom om att spela brädspel” - om språkets inverkan på roller och förväntningar

Rubriken är ett citat från Johanna och betecknar hennes uppfattning av de fördomar och förväntningar som finns nedlagda i pojkvänsbegreppet. Detta stycke ska behandla roller och förväntningar som följer med vissa benämningar samt hur informanterna förhåller sig till detta. Som tagits upp i samband med den tidigare forskningen skriver Ritchie och Baker (2006) om hur benämningar och definitioner utgår från ett monogamt språk och vad detta får för konsekvenser. De begrepp som främst är föremål för diskussion i mina intervjuer är flickvän, pojkvän, singel och att vara tillsammans. Flera tar upp hur dessa ord leder till särskilda förväntningar, både negativa och positiva. Felix känner sig främmande inför pojkvänsrollen, medan Isak trivs med den. I praktiken benämner Isak och Tracy emellertid varandra med olika begrepp. Isak kan förklara Tracy som sin vän, special friend eller flickvän. Tracy försöker undvika att sätta en etikett på Isak och kallar honom ibland skämtsamt för sin ”non-boyfriend”. Eddie uttrycker ambivalens kring begreppsanvändningen på följande sätt:

(...) det har varit liksom min sambo och så har det varit Robin, som har varit lite som en pojkvän fast ändå inte. Jag tycker att det är väldigt svårt för att jag ser inte mig som en relationsanarkist för jag har ganska svårt för att bryta loss från de monogama begreppen (...) Robin tycker inte att vi är tillsammans, till exempel, för han har en annan begreppsvärld och det tycker jag är helt okej. - Eddie

Här framträder hur närvarande monogaminormen är också i icke-monogama relationer. Ord som flickvän och pojkvän härstammar ur ett monogamt språkbruk och utan vidare förklaring tolkas därför dessa som monogam flickvän och pojkvän (jfr Ritchie & Baker 2006). Johanna talar om etikettering av relationer och personer som ett sätt att underlätta för omgivningen att förstå. Det går visserligen att berätta om varje enskild relation och vad den innehåller, säger hon, men samtidigt

kan pojkväsordet användas för att slippa gå in i detalj på hur relationen ser ut. I analogi med detta resonerar Markus om att referera till sig själv som singel för att på så sätt komma undan att bli ifrågasatt eller misstänkliggjord. Trots en gemensam skepticism förekommer alltså viss användning av dessa begrepp. Gemensamt är också att samtliga resonerat kring problematiken. Ett sätt att komma runt denna är att göra som Markus och benämna personer vid namn. Han fortsätter:

Visst man kan ju säga att det här är min partner eller nåt sånt, men man kan också bara gå hem med den människan. - Markus

Jag frågar mina intervjupersoner om *partner* är ett mer lättanvänt alternativ. Johanna uttrycker att det kan vara missvisande och svårt att använda om heterosexuella relationer. Så här säger hon:

Partners är ju mer neutral form liksom. Det kan ju också betyda lite vad som helst och kan göra folk lite nervösa (skratt). Så här: "Menar du nu din lesbiska tjej eller... Men nu var det, det var plural så att då måste det vara... Asså men... Arbetskamrater...? Eller nä eh...". Det är en för öppen term för att det ska göra folk bekväma (...) - Johanna

Till skillnad från Ritchie och Bakers informanter uppfinner inte mina intervjupersoner ett nytt språk för att beskriva sina relationer. Tvärtom används till stor del det monogama språket, även om detta inte görs oreflekterat. Att utomstående ska förstå ens kärleksliv tycks inte vara särskilt viktigt för mina informanter. Användandet av flickvän/pojkvän för att beskriva den person med vilken informanten har en icke-monogam relation med gör förvisso att relationens normbrytande dimension osynliggörs och därmed bidrar till monogaminormens upprätthållande. Samtidigt kan detta undanhållande ses som ett sätt att skapa intimitet. Genom att inte förklara relationens premisser för utomstående hålls dessa utanför. Detta kan relateras till Goffmans teori om gränsdragningen mellan den främre regionen där den utomstående publiken finns och den bakre regionen där informantens kärleksrelation(er) pågår (1959:97-125). Goffman skriver också om vad han kallar inside-hemligheter, vilka har till funktion att de "hjälp[er] gruppens medlemmar att känna sig avskilda från och annorlunda än de individer som inte är 'initierade'" (1959:127). Även om icke-monogamin inte nödvändigtvis betraktas av informanterna som en stor hemlighet kan vetskapen om att "det är bara vi som känner till detta" öka känslan av intimitet. Även Jamieson (2005) skriver om att utestängningen av andra kan vara en strategi i intimitetsskapande (2005:191-196).

Vi ska återkomma till språket lite senare, men först ska vi se hur intervjupersonerna betraktar övriga relationer. Görs det skillnad på vänskapsrelationer och kärleksrelationer? Och hur förhåller sig informanterna till sina respektive partners övriga relationer?

4.2 Du och jag och alla andra – om synen på olika sorters relationer

Jag tänker att det är mer den här tanken som man har en bästis liksom, som att man känner att det här liksom är den bästa människan. (...) men jag har ju insett att man kan ha många bra vänskapsrelationer och (...) det är kanske något jag applicerar också i då sexuella relationer helt enkelt. - Markus

I citatet ser vi ett exempel på en återkommande resonemang som fler av mina informanter för. Markus, som uttalat det ovan nämnda, säger att han aldrig haft någon bästis och inte heller haft någon längtan efter det. Vänner är viktiga, tycker han, men han är kritisk till att placera en person på piedestal. Denna åsikt delas av Johanna som tar upp den förväntan som finns på att tjejer i mellan- och högstadiet ska ha en bästis. Denna ”monogama vänskapsrelation”, som hon kallar det, har hon själv aldrig förstått poängen med. Isak däremot, har en annan syn och förklarar sin relation med Tracy så här:

(...) vi är både bästa vänner som kan ge varandra raggningstips och festa hela natten utan svartsjuka och partners som kan spendera hela dagen efter i sängen och kolla på film. - Isak

Att tala om sin partner som sin bästa vän är en typ av hierarkisering. På samma sätt talar Tracy om Isak som hennes ”number one”. Hon berättar att de känslor hon har för honom har hon inte för några andra. Detta följer en mer traditionell monogam relationssyn där det finns en rangordning som inte förekommer på samma sätt hos övriga intervjuade. De andra informanterna talar mer om gråzoner och om flytande gränser mellan vänskap och kärlek. Eddie säger bland annat att vänskap och kärlek flyter ihop väldigt mycket och menar att det kan vara samma sak. Detta kan tydligt kopplas till den attityd som Roseneil och Budgeon sammanfattar som ”Friends become lovers, lovers become friends” (2004:138).

För att återvända till Tracy säger hon att hon trots allt förväntar sig att både hon och Isak kommer få känslor för andra, något som de båda uppmuntrar. Exempelvis berättar de att de önskar hjälpa varandra att finna fler partners. Felix talar i liknande termer och nämner begreppet ”vitsjuka” (jfr Ritchie och Baker 2006). Vitsjuka förklarar Felix som motsatsen till svartsjuka. Han fortsätter:

Att man skulle peppa den andra och det tycker jag är ett ganska sympatiskt begrepp (...) Att man är positivt inställd till att ens partner har andra relationer som man kan... Ja, alltså man skulle kunna wingman'a [hjälpa sin partner att ragga, min anm.] sin partner till att träffa andra. - Felix

Att inte bara acceptera att partnern träffar andra personer utan att dessutom aktivt hjälpa till utgör ett tydligt steg bort från det romantiska idealet om att det skulle finnas en som är "den ende". Isak och Tracy, och i viss mån även Felix, kan sägas uppfylla Giddens kriterier för den rena relationen med råge. De inte bara samtalar kring sin egen och den andras önskan om och behov av att inleda parallella relationer, utan både uppmuntrar till och är villiga att själva verka för att partnern ska lyckas med detta.

Johanna tar upp att hon är kritisk till kärnfamiljen. Hon menar att det är viktigt att barn har många nära vuxna för att må bra, men dessa vuxna behöver inte med nödvändighet vara biologiska föräldrar. Det kan vara bonuspappor, farmödrar eller grannar och om en lever i en polyrelation finns ytterligare en potentiell person för barnet att ty sig till, säger hon, förutsatt att denna är en bra och snäll person, men detsamma gäller även för mor- och farföräldrar, tillägger hon. Också detta luckrar upp roller och minskar särskiljande mellan olika relationstyper. För att likna vid Goffmans dramaturgiska perspektiv kan detta sägas vara ett sätt att flytta gränsen för var den främre och den bakre regionen går (1959:97-125). Det viktigaste tycks inte vara att en viss person agerar i enlighet med en viss roll, istället gäller samma kriterier för alla: Att vara en bra och snäll person. Skapandet av närhet och intimitet i familjer tycks ha väldigt lite att göra med förutbestämda roller, utan är snarare något som utgår från engagemang och varje persons intentioner.

Hittills har jag främst tagit upp hur mina intervjupersoner talar om sina relationer med utomstående och hur de gör eller inte gör skillnad på olika relationer. För att komma närmare den här undersökningens syfte ska vi nu dyka djupare in i kärleksrelationerna. Vi börjar med att se närmare på skapandet av relationskontrakt. Hur kommuniceras överenskommelser och regler?

4.3 Relationskontraktet: Explicita överenskommelser eller implicita förväntningar?

Vad betyder det att vara tillsammans, ett par eller att ha en relation? Hur vet en att en har en relation? Jag frågar mina intervjupersoner hur de ser på etablerandet av relationer och vilka erfarenheter de har haft av detta i samband med icke-monogami. Så här svarar Felix:

Det är ju nästan knepigare då i polygama relationer för att man inte har lika mycket fast att hålla sig vid. Att när man säger att "Vi ska bli ihop" så vet båda två vad det innebär eller vad man säger... Eller "Åh, vi kan ha en relationsanarkistisk polygam relation där vi själva bestämmer precis våra begränsningar och möjligheter" och då blir det mycket knepigare att veta vart man ska. - Felix

Monogaminormen är omisskännlig i Felix uttalande när han tar upp svårigheterna med att vara helt fri i skapandet av egna regler. Liksom jag nämnde i den här uppsatsens inledning kan avsaknaden av – eller friheten från – normer och mallar ses som just det: Både en avsaknad av och en frihet från. Så hur gör informanterna för att veta hur de ska förhålla sig till varandra och relationen? En sak som lyfts fram av flera intervjupersoner är en öppen kommunikationen. Exempelvis poängterar Johanna vikten av att tala explicit om allt. När jag frågar hur det kan yttra sig återger hon ett samtal hon haft med en tidigare partner:

Om jag känner så här "Jag är rädd att... Jag är rädd för att du kommer lämna mig för att du har hittat en annan person som du ligger med", då kan han säga "Ja, jag förstår den där rädslan, jag känner också den när du är iväg" och så går han iväg och så ligger han med den andra personen och sen så kommer han tillbaka igen och vi har en ännu bättre relation för jag litar på honom. - Johanna

I citatet ovan kan effekten av explicit kommunikation ses som ett sätt att skapa intimitet. Just uppriktighet och att kommunicera kontinuerligt är återkommande teman hos flera av respondenterna (jfr Giddens 1997:60-62). Fler av de intervjuade har överenskommelser om att alltid berätta för sina partners när de har sex med andra. Ett undantag är Markus som inte har några uttalade regler, men ändå anser att det är viktigt att tala om saker som händer, i synnerhet om han själv eller en person han träffar skulle hångla eller ha sex med personer som rör sig i de gemensamma kretsarna. På samma sätt är det viktigt för honom att även tillfälliga sexuella kontakter känner till hans kritiska hållning till monogami, därför berättar han alltid om denna i förväg.

Ett annat förhållningssätt som kommer fram i svaren är icke-kommunikationens funktioner. Felix berättar om hur han haft "tysta överenskommelser" om att sköta saker och ting snyggt, exempelvis att inte hångla med någon annan när partnern varit närvarande. Dessa överenskommelser har inte uttryckligen kommunicerats, utan betraktats som underförstådda. I likhet med detta säger Isak att han förväntar sig att Tracy inte tar hem något ragg när han sover över hos henne, men tillstår samtidigt att detta inte fullt ut är en outtalad förväntning utan något de också talat om.

Kommunikationens roll, oavsett om det handlar om att tala explicit eller att hålla saker inne, diskuteras även när det kommer till intervjupersonernas syn på svartsjuka. Svartsjuka är något som förekommer i varierande grad hos informanterna, från att inte vara svartsjuk alls, till att vara det ibland, till att vara det ofta. Likaså skiljer sig hanteringen av svartsjukan åt. Eddie berättar hur hon i

samband med sina icke-monogama relationer fått ett tydligare grepp om hur den egna svartsjukan fungerar. Jag frågar om den varit mindre påtaglig i monogama relationer och får följande svar:

Nej. Den har väl snarare varit så här att man inte tagit itu med den förrän den har blivit så stor och den har gjort att hela relationen har tippat över istället. Att man har tryckt undan den istället för... Alltså, nu kanske ibland det känns som att svartsjukan är större, men samtidigt så behöver inte svartsjukan betyda att en relation avslutas, utan relationen kan få nytt liv igen och fortsätta.
- Eddie

Men likaså kan alltså tystnader vara en strategi för andra. Felix fortsätter med att berätta om en annan underförstådd överenskommelse mellan honom och en tidigare partner, enligt vilken de inte skulle berätta för varandra om de haft sex med andra. Detta i syfte att inte såra varandra. Huruvida romantiska eller sexuella känslor och handlingar som sker med personer utanför relationen är något som bör kommuniceras inom relationen eller ej, är något som fått stort utrymme för diskussion i samtliga intervjuer. Detta område kräver större fördjupning, låt oss därför gå vidare till nästa avsnitt, om relationens gränser.

4.4 ”Hon är inte min, jag är inte hennes. Vi har varandra, men på våra egna villkor” - om exklusivitet, gränser och kontraktsbrott

Att gå utanför en relations gränser brukar med monogama termer betecknas som otrohet. I den monogama relationen är romantiska och sexuella känslor och handlingar någonting relationen förbehållet, därför är det inte svårt att förstå att sex med någon utanför relationen skulle betraktas som otrohet. Vad som däremot inte är lika självklart är var gränserna för icke-monogama relationer går. För att få syn på dessa gränser för jag därför intervjuerna in på otrohetsbegreppet. Flera anser att det är ett problematiskt begrepp och drar paralleller mellan sexuell exklusivitet och ägande, något som de är kritiska till (jfr Robinson 1997:144). Felix menar att kärlek talas om utifrån en ”kapitalistisk språkapparat”. Detta förklarar han på följande vis:

Alltså i de termerna vi pratar om kärlek så handlar det så mycket om att äga en annan människa eller att bli ägd av en annan människa, och då är det ju någon som... Ja, tar det ägandet ifrån en på något sätt (...) Det är en problematisk koppling till att äga någon annan människa, vilket man ju inte kan eller bör. - Felix

I likhet med detta formulerar sig Isak, som står för citatet i rubriken, på följande sätt:

Jag gör det [lever icke-monogamt, min anm.] för att jag inte vill låta den västerländska idén om äganderätt bestämma över mitt kärleksliv. I en tid när kapitalismen kommersialiserar fler och fler områden (sjukvård, äldreomsorg, barnomsorg etc) vill jag inte låta dessa idéer bestämma över hur mina relationer ser ut. - Isak

Parallellen mellan monogama relationer och kapitalism är återkommande både i intervjuerna och genom historien (jfr Beck & Beck-Gernsheim 1995; Engels 2008; Giddens 1995; Robinson 1997). En tolkning av intervjupersonernas svar är att ett avståndstagande från ägande i stort kan hänga samman med ett avståndstagande från att önska sexuell exklusivitet av en partner. Liksom de kopplingar som flera intervjupersoner gjort mellan bästisrelationer och monogama kärleksrelationer, visar Isaks och Felix citat på att principen om icke-ägande är en del av en mer övergripande ideologi. Även Markus tar upp hur hans relationssyn kan betraktas som politisk:

Att ifrågasätta strukturer och normer som jag liksom gör... Samhället och ekonomiskt. (...) Det bör ju appliceras också i personliga relationer för alla de hänger ju ihop. - Markus

Samtidigt får vi inte glömma att även om icke-monogama relationer kan ses som en följd av ett aktivt val, med eller utan politiska intentioner, finns polyamorösa personer som definierar polyamori som en sexuell orientering, det vill säga något icke-självvalt. Bland mina informanter ser Johanna på polyamori som en sexuell orientering. Det går alltså inte att placera ett likamedtecken mellan icke-monogami och politiskt ställningstagande. Däremot kan informanternas avståndstagande från ägande, i likhet med Jamieson, tolkas som att intimitet inte kräver exklusivitet (2005:199-200).

För att återgå till kopplingen mellan otrohet och ägande är denna parallell något som föranleder Eddie att hellre vilja tala om svek. Hen menar att det inte går att äga någon annan och därför går det heller inte att vara otrogen. Vad en däremot kan göra är att svika sin partner. Jag frågar vad hon anser vore ett svek i hennes relationer.

Att dölja nånting, att inte berätta, att inte vara ärlig. Och då vet jag ju också det att folk döljer saker för att inte sårta, men det blir mer sårande när det kommer upp till ytan. - Eddie

Johanna upplever att hennes polyamorösa förhållanden kan uppfattas av utomstående som en relationsform som bygger på otrohet, något som hon själv inte håller med om. Liksom Eddie tar hon upp vikten av att berätta om när hon själv eller hennes partner haft sex med någon utanför relationen. Att inte berätta vore ett svek, men inte för sexets skull, utan för att hemlighållandet eller

löggen vore ett tecken på att de inte kan lita på varandra. Detta förhållningssätt kan tydligt kopplas till Giddens teori om den rena relationen som grundar sig i ömsesidig tillit (1997:60-62).

Uppriktighet och transparens är återkommande teman i de icke-monogama relationerna jag fått ta del av. Samtidigt framkommer även ett annat förhållningssätt. Som tidigare nämnts berättar Felix att han och en tidigare partner haft överenskommelsen om att inte tala om för varandra när de haft sex med andra. Vid ett tillfälle bröt han mot detta och berättade ändå. Han hade börjat umgås med en person som han både hade sex med och fått känslor för. Detta upptog både tid och tankar och han märkte själv att han blev disträ. Det kändes konstigt att partnern inte visste varför han mådde som han mådde, berättar han. Efter att ha gjort en avvägning mellan att å ena sidan hålla överenskommelsen och att å andra förklara sitt mående, bestämde sig Felix för det sistnämnda med resultatet att partnern reagerade negativt och blev arg. Beslutet att berätta var ett sätt för Felix att involvera partnern i sitt mående. Med Goffmans teatermetaforer uttryckt släpptes partnern in i de bakre regionerna, trots att partnern i detta avseende inte önskade vara en teammedlem utan istället ville befinna i publiken, där vad som pågår bakom kulisserna inte framkommer (1959:97-125). Detta kan ses som ett exempel när inkludering genom kommunikation ger negativa konsekvenser istället för att bidra till skapande av intimitet.

Med denna bakgrund urskiljer jag en viktig skillnad mellan brott mot relationskontraktet i monogama respektive i icke-monogama relationer, nämligen att konflikten flyttas. I en monogam relation utgörs kontraktetsbrottet av att person A utför sexuella handlingar tillsammans med person C trots att A har lovat sexuell exklusivitet med person B. I detta fall rör konflikten dels A:s svek mot B, dels inblandningen av den tredje parten C som handlingen medför. Kontraktetsbrott i de icke-monogama relationer som jag har fått ta del av utgörs inte primärt av *handlingar* utan av *kommunikation* (antingen i form av oönskat undanhållande eller oönskad uppriktighet, beroende på överenskommelse). Detta gör att 1) kontraktetsbrottet inte berör förekomsten av den utomstående tredje parten, vilket leder till att; 2) konflikten enbart berör den aktuella relationen mellan A och B. Det är det sistnämnda jag syftar på när jag menar att ”konflikten flyttas” in i relationen.

Utifrån denna förklaringsmodell kan kontraktetsbrottet paradoxalt nog förstås som ett sätt att skapa exklusivitet, exklusivitet i meningen av att konflikten endast involverar parterna i den ursprungliga relationen. Den utomstående personen blir sekundär. Denna förklaring är inte giltig för monogama relationer eftersom själva definitionen av kontraktetsbrottet är att inskränkningar görs på exklusiviteten genom en utomstående involvering.

Markus är den enda av de intervjuade som berättar att allt är tillåtet i hans relationer. I dessa finns inga uttalade regler och därmed inga explicita gränsdragningar. För att förstå intimitetsskapandet med sådana förutsättningar kan Jamieson användas, Jamieson som skriver att

intimitet inte är avhängigt gränser, utan kan uppstå genom gemensamma projekt eller en delad historia (2005:199-200).

Med de orden lämnar vi de icke-monogama relationernas gränsdragningar. Nu ska vi rikta blicken mot hur informanterna ser på frihet respektive trygghet i sina relationer. Är dessa två förenliga?

4.5 Icke-monogami, en medelväg till frihet och trygghet?

Vi kommer in på vinster, mina intervjupersoner och jag. Vilka vinster anser de att icke-monogama relationer har jämfört med monogama. Markus menar att han kan vara mer ärlig mot sig själv. Eddie talar om hur hon ser på sina relationer som dynamiska, utan tydliga början och slut. Hon tillstår att detta förvisso är skrämmande, men det har också gett henne rika relationer. Dessutom släpper hon på kraven på varje enskild person hon har en relation med, då ingen behöver vara fullkomlig eller den ende (jfr Giddens 1997:60-61). Johanna framför den ständigt pågående kommunikationen som den största vinsten. I avsaknaden av och friheten från normer är det både en nödvändighet och en möjlighet att själv få formulera sina regler och gränser. Johanna nämner också självreflexiviteten:

(...) icke-monogama relationer har ju tendensen att antingen så blir de stormiga och jättedåliga och går sönder väldigt fort, för att man har gjort nånting fel, men om man gör rätt så vet man liksom. (...) Man blir hela tiden ifrågasatt och man måste hela tiden ifrågasätta sig själv så man låtsas inte. Det är inte bullshit. - Johanna

Isak uttrycker sin glädje över att han och Tracy lever i nuet, något som han lyfter fram som både en vinst och som en förutsättning för relationen. Han tror att en monogam relation hade gjort tankar på framtiden mer närvarande. Samtidigt understryker han att han inte har icke-monogama relationer på grund av eventuella fördelar eller att det vore lättare, trevligare eller roligare än någon annan relationsform, utan för att han vill bestämma själv över hur han ordnar sitt kärleksliv.

Detta leder oss in på Felix resonemang om balansgången mellan frihet och trygghet. Å ena sidan måste en del av friheten väljas bort till förmån för nära relationer, säger han, och å andra sidan kan den trygghet som relationen ger kompensera för begränsandet av friheten. Detta kan tydligt relateras till Beck och Beck-Gernsheims teori om centrifugala relationer där parterna återvänder till relationen för att hämta den kärlek och trygghet som krävs för att våga vara fri (1995:6). Utifrån detta kan trygghet tolkas som en positiv inskränkning av en individs frihet. Icke-monogama relationer innebär färre regler, fortsätter Felix, och därför medför de i sig själva större frihet än vad monogama relationer kan erbjuda. Samtidigt menar han att den andras friheten oundvikligen

inskränks när vi ber om tillgång till dennes tid, kraft och energi. Angående frihetens närvaro i relationen formulerar Tracy följande:

It's the most honest relationship I have been in, the most comfortable and least enclosed I have ever felt. Non-monogamous relationships allow me to experience everything I can as a one person unit but with the opportunity to share that with someone if I chose. Being polyamorous with Isak allows him to give me more than a boyfriend ever could and allows me to give him more in return as our relationship is defined by our freedom. - Tracy

Frihet är inte bara viktigt, utan något som Tracy anser definierar hela hennes relation med Isak. Om det är så som Beck och Beck-Gernsheim skriver, att i individualiseringens tid är tryggheten en nödvändighet för att kunna ägna sig åt självförverkligande och att leva sitt eget liv, kan det kanske vara åt andra hållet också. Att friheten krävs för att bygga trygga och intima relationer.

Det är svårt att svara på om icke-monogama relationer är en medelväg för att nå lika delar frihet och trygghet. Kanske är det inte möjligt oavsett relationsform. Enligt informanterna erbjuder icke-monogamin däremot ökad självreflexivitet, större utrymme för kommunikation och färre på förhand givna regler jämfört med monogama relationer. På vissa sätt kan detta ses som en frihet och på andra sätt som en avsaknad av trygghet. Samtidigt är frågan om det är rimligt att placera frihet och trygghet som varandras motpoler. Efter att ha fått höra mina informanters berättelser vill jag tro att det är möjligt att finna frihet i att forma den egna tryggheten och att finna trygghet i att tillsammans med sin partner och utan normer själva bestämma gränserna för friheten.

5. Slutsatser

Vi har nu kommit till den punkten då det är dags att sammanfatta resultatet av analysen. Så, vad har jag kommit fram till? Hur bidrar överenskommelser om frihet och gränser till skapandet av intimitet i icke-monogama relationer?

Samtliga intervjuade har funderat kring benämningar av varandra och har uttryckt svårigheter med att använda ord som flickvän och pojkvän eftersom dessa förknippas med monogama relationer. Begreppen används visserligen, men bara undantagsvis och då främst i syfte att förklara relationen för utomstående. Detta kan tolkas som att särskilda benämningar tycks vara viktigare för omgivningen än för informanterna själva. Att exklusivitet inte är en primär väg för att skapa intimitet märks ännu tydligare då flera intervjupersoner berättat om en ovilja att placera en person eller relationsform på piedestal. Vidare har det även talats om en flytande och dynamisk syn på kärlek och vänskap där en typ av relation kan övergå i en annan utan tydlig gräns. Ett exempel på hur roller kan uppluckras är genom Isaks och Tracys önskan om att hjälpa varandra ragga upp nya partners. Medvetet eller inte leder detta till en större involvering i varandras liv jämfört med om relationen varit monogam, något som också kan bidra till ökad intimitet. Frihet från normerande rollförväntningar och att ha få krav på varandra har varit återkommande teman i intervjuerna. Detta kan kopplas ihop med attityden till ägande. Flera av informanterna har uttryckt att en varken kan eller bör äga (vilket jag tolkar som i att *ensam förfoga över*) sin partner. Detta är ytterligare ett steg bort från exklusivitet, men exklusivitet är som bekant inte nödvändigt för att skapa intimitet (Jamieson 2005:199-200).

Alla intervjupersoner har berättat om en stor öppenhet i sina relationer. Endast en av de intervjuade, Markus, har fullständigt öppna relationer helt utan regler. I de övriga intervjuerna har öppenheten tecknats som en låg grad av restriktioner och begränsningar angående inledandet av multipla relationer, men också i form av en öppen, uppriktig och kontinuerlig dialog. Öppenheten i kommunikationen kan visserligen ses som en inskränkning då den för många av de intervjuade är ett villkor för att relationen ska fungera. Samtidigt har informanterna uppgett att det ständiga samtalet verkar stärkande på deras relationer, vilket jag uppfattar som ett tydligt tecken på intimitetskapare (jfr Giddens 1995:60-62). Svartsjuka har beskrivits som något som kan tära på relationer, men istället för att väja undan från känslan är det något som informanterna aktivt arbetar med genom att tala med sina partners. Gemensamt arbete för att övervinna en påfrestning är en typ av teamwork som kan bidra till att göra relationen stabilare och komma varandra närmare. Detta kan relateras till Goffmans metafor med teammedlemmar (1959:97-125).

Vidare har jag fört en diskussion kring trygghet versus frihet där jag bland annat tolkat trygghet

som en positiv inskränkning av frihet. För att vända på resonemanget kan viljan att ge varandra frihet också leda till att paret kommer varandra närmare. Detta förutsatt att tillit är en grundsten: För att ha ett öppet förhållande med stor frihet krävs tillit och om tillit finns är det möjligt att ha ett öppet förhållande med stor frihet. Hur skapas då tillit? I tolkningen av mitt material har det tydligt framgått att explicit kommunikation är den enskilt viktigaste handlingen i skapandet av både tillit och intimitet. Få saker lämnas outtalade och förväntningar är något som informanterna försöker undvika. Istället har vikten av en ärlig och ständigt pågående dialog uttryckts, även om det också framkommit att det finns förväntningar på att saker ”sköts snyggt”. Kommunikationens roll har varit extra märkbar i samtalen om vad som skulle klassas som gränsövertramp, där brist på uppriktighet vad gäller parallella relationer eller kontakter getts som exempel. Men likaså har uppriktighet förklarats som ett svek när överenskommelsen handlat om tystnad. En tolkning jag gjorde i anslutning till hanteringen av gränsövertramp i icke-monogama relationer var hur konflikten enbart rör parterna i den ursprungliga relationen, jämfört med en monogam relation där blotta existensen av en tredje parten utgör själva konflikten. Utifrån denna förståelse är det inte utomstående personer som är den främsta källan till att hota den icke-monogama relationens kontinuitet. Mellan monogami och tvåsamhet brukar det ofta sättas ett likamedtecken, men utifrån mitt resonemang om gränsövertramp tycks tvåsamheten på vissa sätt ha potential att växa sig större i icke-monogama relationer. Till skillnad från vad jag trodde i början av uppsatsskrivandet utgör överenskommelser i form av relationskontrakt en väldigt liten del i skapandet av intimitet. Intimitet är inget som bestäms, utan något som görs i dynamiska och kommunikativa relationer.

6. Diskussion

Så här i uppsatsens sista del vill jag utveckla ett par saker som jag tidigare hastat vidare från av utrymmesskäl. På många sätt förklaras icke-monogamin som ett friare alternativ till traditionella relationsformer. Låg grad av regler och krav, acceptans för utomrelationsliga förbindelser, stor öppenhet ifråga om kommunikation... Det är inte svårt att förstå att allt detta sammantaget bidrar till individuell frihet. Inte heller är det svårt att gå med på att stor tillit till varandra bygger den säkerhet som krävs för en stabil kärleksrelation. Kanske är icke-monogami det bästa försöket hittills att finna en medelväg till frihet och trygghet. Om detta är ett recept som uppenbarligen tycks fungera bra för mina informanter, hur kommer det sig att inte fler lever på det viset? Ett svar är att monogaminormen fortfarande har starkt fäste såväl i väst, där mina intervjupersoner lever, och i övriga delar av världen. Visserligen är otrohet inget ovanligt, men detta betraktar jag som en typ av informell icke-monogami och är alltså inte den typ av icke-monogami som jag syftar på i min undersökning. I flera av intervjuerna lyfte mina informanter fram ett samband mellan sexuell exklusivitet och kapitalistiskt ägande. Utifrån detta skulle icke-monogami kunna betraktas som en levande kritik av den kapitalistiska samhällsstrukturen. Kanske är kapitalismens upprätthållande också ett svar på monogamins hegemoni bland relationsformer.

Jag kan dock inte klubba igenom denna slutsats utan vidare. Detta är också anledningen till att jag placerat detta resonemang i min diskussionsdel av den här uppsatsen. Det finns nämligen ett par aspekter jag vill uppmärksamma. Den första är huruvida överenskommen icke-monogami verkligen är en ovanlig form av organiserat kärleksliv. I det västerländska samhället förklaras monogamin som naturligt och önskvärd, samtidigt är det svårt att veta hur människor verkligen lever sina liv bakom hemmets stängda dörrar. För att ta min undersökning som exempel har jag inte haft några som helst problem med att finna personer att intervjua. Jag kom till och med i kontakt med fler än jag hade möjlighet att ta med i denna uppsats. Detta kan visserligen delvis bero på att jag befinner mig i en social krets där andelen icke-monogama relationer förmodligen är högre än i den totala populationen. Ändå finner jag det stora gensvaret anmärkningsvärt. Liksom Jamieson kritiserar Giddens och menar att få människor lever i fullständigt rena relationer, undrar jag om inte detta kan översättas till fullständigt monogama relationer. Kan det vara så att precis som mina informanters icke-monogama relationer omgärdas av vissa gränser, har monogama relationer också varierande grad av öppenhet? En sak är i varje fall säker, den ena relationen är inte identisk med den andra.

Det andra jag vill ta upp är vad Johanna, en av mina intervjupersoner, sa i intervjun. Hon anser sig vara polyamorös och betraktar detta som en sexuell orientering. Detta motsäger resonemanget om icke-monogami som (enbart) följd av politiskt ställningstagande. Det kan visserligen göras en

distinktion mellan å ena sidan polyamori som en icke-självvald sexuell orientering och å andra sidan icke-monogama relationer som en aktivt vald livsstil. Men detta är samma typ av retorik som används av homofober som accepterar att homosexuella inte kan välja sin sexualitet, men anser att dessa inte behöver leva ut den. Detta är ingenting jag vill ställa mig bakom. Istället vill jag föra fram en önskan om vidare forskning på hur icke-monogami kan förstås utifrån ett perspektiv där det förklaras som en sexuell orientering. Något som min undersökning tagit fasta på är att språket genom benämningar och definitioner oundvikligen påverkar hur reella fenomen uppfattas.

För att få djupare insikter i icke-monogami som fenomen och vad det har för *subversiv* potential, det vill säga vilka möjligheter den har att utmana den rådande diskursen om kärleksrelationer, krävs utan tvekan fler studier inom detta område. En av mina intentioner med mitt bidrag till kunskapsproduktionen har varit att undersöka vad icke-monogamin kan lära oss om kärleksrelationernas villkor. Inledningsvis frågade jag mig om sexuell exklusivitet krävs för att skapa intimitet, om ett särskiljande mellan vem som är vän, vem som är älskare och vem som är livspartner krävs. Tillsammans med mina intervjupersoner kan jag svara nej på detta. Intimitet kan ta sig uttryck på många olika sätt. Kommunikation är viktigt i alla relationer, men särskilt i icke-monogama där på förhand givna ramar inte finns. Hur relationskontraktet ser ut må spela mindre roll. Intimitet görs inte i överenskommelser, däremot är de gemensamma och explicita överenskommelserna en förutsättning för den tillit och trygghet som krävs för att skapa intimitet.

7. Referenser

Tryckta källor

Becker, Howard S. (2008). *Tricks of the Trade – Yrkesknep för samhällsvetare*. Stockholm: Liber.

Beck, Ulrich, & Beck-Gernsheim, Elisabeth. (1995). *The Normal Chaos of Love*. Cambridge: Polity Press.

Engels, Friedrich (2008). *Familjens, privategendomens och statens ursprung*. Lund: Murbruk förlag.

Foucault, Michel (2002). *Sexualitetens historia 2 – Njutningarnas bruk*. Göteborg: Daidalos.

Giddens, Anthony (1995). *Intimitetens omvandling – Sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället*. Lund: Nya Doxa.

Goffman, Erwing (1959). *Jaget och maskerna - En studie i vardagslivets dramatik*. Stockholm: Rabén Prisma.

Hirdman, Yvonne (2001) *Genus – om det stabila föränderliga former*. Malmö: Liber.

Jamieson, Lynn (2004). "Intimacy, negotiated nonmonogamy and the limits of the couple", s. 35-57 i: Jean Duncombe, Karen Harrison, Graham Allan & Dennis Marsden (red.) (2004). *The State of Affairs: Explorations in Infidelity and Commitment*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Jamie Lynn (2005). "Boundaries of intimacy", s. 189-206 i: Linda McKie & Sarah Cunningham-Burley (red.) (2005). *Families in society – Boundaries and relationships*.

Ritchie, Ani & Barker, Meg (2006) "'There aren't words for what we do or how we feel so we have to make them up': Constructing polyamorous languages in a culture of compulsory monogamy", s. 584-601 i: *Sexualities*. 2006, vol 9. SAGE Publications: London, Thousand Oaks, CA & New Delhi.

Robinson, Victoria (1997). "My baby just cares for me: Feminism, heterosexuality and non-

monogamy”, s. 143-157 i: *Journal of Gender Studies*. 1997, vol 6 (2).

Roseneil, Sasha & Budgeon, Shelley (2004). ”Cultures of intimacy and care beyond ‘the family’: Personal life and social change in the early 21st century”, s. 291–303 i: *Current Sociology*. March 2004, vol. 52 (2): SAGE Publications: London, Thousand Oaks, CA & New Delhi.

Mjöberg, Jessica (2011). *Innerlighetens tid - En sociologisk undersökning av intimitet och senmodernitet*. Uppsala universitet.

Mulinari, Diana (2005). ”Forskarens biografi och situerad kunskapsproduktion”, s. 113-133 i: Lundqvist, Åsa; Davies, Karen & Mulinari, Diana (red.) (2005) *Att utmana vetandets gränser - en bok om metod, metodologi och epistemologi*. Malmö: Liber.

Parkin, Frank (2004). *Max Weber*. London & New York: Routledge.

Tweedy, Ann (2010). ”Sexual orientation as a holistic concept: An examination of whether polyamory should be considered a sexual orientation”, s 1461-1514 i: *University of Cincinnati Law Review*. 2011, vol 79 (4).

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*.

Elektronisk:

<http://www.vr.se/download/18.3a36c20d133af0c12958000491/God+forsknings+sed+2011.1.pdf>

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

RFSU (2009-12-30) *1-2-3-relationer*.

Tillgänglig: <http://www.rfsu.se/sv/Sex--relationer/Relationer/1-2-3-relationer/> (senast uppdaterad 2013-11-07, hämtad den 2014-04-14)

RFSU (2009-12-30). *Otrohet*.

Tillgänglig: <http://www.rfsu.se/sv/Sex--relationer/Relationer/Otrohet/> (senast uppdaterad 2013-10-31, hämtad den 22-05-14)

RFSU (2010-01-14). *Poly – en introduktion*.

Tillgänglig: <http://www.rfsu.se/sv/Sex--relationer/Relationer/1-2-3-relationer/Poly--en-introduktion/>
(senast uppdaterad 2010-02-19, hämtad den 2014-04-14)

RFSU (2009-12-08) *Sex-ABC*.

Tillgänglig: <http://www.rfsu.se/sv/Sex--relationer/Sex-ABC/> (senast uppdaterad den 2013-09-09,
hämtad den 2014-04-14)

Bilaga 1: Kort intervjuguide

Bakgrund

1. Berätta lite om dig själv!
2. Pronomen
3. Definition/benämning av relationen och varandra
4. Berätta om en [intervjupersonens egen benämning] relation du har eller har haft!

Exklusivitet

5. Viktiga beståndsdelar
6. Förväntningar
7. Kommunikation/delgivande
8. Involvering i varandras liv

Gränser

9. Överenskommelser/kontrakt angående:
 - a) sexuella handlingar
 - b) intimitet
 - c) känslor
 - d) inleda parallella relationer
10. Otrohet

Skillnader

11. Skillnad mellan icke-mono och mono
12. Skillnad mellan icke-mono och singel

Bilaga 2: Semi-strukturerad mailintervjuguide

Hej! Jag heter Rebecka Kvist. I vår skriver jag min kandidatuppsats i sociologi vid Lunds universitet. Uppsatsen behandlar ämnet icke-monogama relationer, närmare bestämt undersöker jag hur överenskommelser görs samt hur personer med erfarenhet av icke-monogama relationer förhåller sig till exklusivitet. Du kommer givetvis att anonymiseras och även få möjlighet att läsa uppsatsen innan den lämnas in. Hör av dig om du har några frågor eller om något är oklart. Stort tack för att du ställer upp och delar med dig av dina erfarenheter!

Bakgrund

1. Berätta lite om dig själv! (Ålder, könsidentitet, sysselsättning osv.)
2. Vilket pronomen föredrar du? (Han/hen/hon eller annat.)

Relationer

3. Berätta om en icke-monogam relation du har eller har haft! (Beskriv gärna vad relationen innehåller, hur ofta ni ses, hur mycket ni involveras i varandras vardag, vad ni gör osv.)
4. Definierar ni er som polyamorösa, relationsanarkister, icke-monogama eller annat?
5. Vilka ord används för att benämna relationen och varandra? (Exempelvis ”vara tillsammans”, ”dejta”, ”partner”, ”flickvän”, ”pojkvän” eller liknande.)
6. Vilka är de viktigaste beståndsdelarna i en relation?
7. Vilka outtalade förväntningar tycker du att det är rimligt att ha på varandra?
8. Kan du sammanfatta skillnaderna mellan att ha en icke-monogam relation jämfört med en monogam?
9. Kan du sammanfatta skillnaderna mellan att ha en icke-monogam relation jämfört med att vara singel?

Exklusivitet & gränser

10. Har ni haft ett ”the talk”, alltså ett samtal om hur ni ser på relationen och hur ni förhåller er till den och varandra? I så fall, beskriv gärna hur det samtalet gick till och vad som togs upp.
11. Hur ser överenskommelserna ut angående:
 - a) att ha sex med andra?
 - b) att hysa romantiska känslor för andra?
 - c) att inleda relationer med andra?

12. I vilken utsträckning berättar ni för varandra om eventuella andra romantiska och/eller sexuella relationer? Om ni haft sådana samtal, ge gärna exempel på hur sådana gått till.
13. Vilka tankar har du kring förekomsten av otrohet i en icke-monogam relation?

Normer & omgivning

14. Upplever du att det finns en norm att vara monogam?
15. Vid vilka tillfällen eller sammanhang märker du av den? Ge exempel!
16. Hur känner du dig då?
17. Vilka fördelar ser du med att leva i icke-monogama relationer?
18. Finns det politiska poänger med att leva i icke-monogama relationer? Vilka?
19. Vad har du för tankar om att komma ut som icke-monogam?
20. Finns det tillfällen eller sammanhang då du undviker att berätta om din relationsform?
21. Finns det tillfällen eller sammanhang då du känner dig särskilt trygg att vara öppen?
22. Utrymme för tillägg eller förtydliganden: